

ילקוט

שפת הים

דברי תורה ושיחות קודש
מב"ק מרח"ק רבינו שליט"א
מקראלי

פרשת ראה

יצא לאור ע"י

מכון ספרי בית קראלי

בנשיאות כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

עש"ק דאה ה'תשפו

שבת מברכים אלול

יו"ל בסיוע

מרכז 'אמונת חיים' קראלי

בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א

עיה"ת אשדוד ת"ז

ובסיוע

מכון גם אני צריך

בראשות

הרב גמליאל הכהן רבנובין שליט"א

לזמר עולם יהיה צדיק

מאור עינינו גאון עוזינו השרף האלוקי המנורה

הטהורה ציס"ע מופת הדור עמוד ההוראה

מרן רביה"ק יצחק צבי משה זיע"א

בעמח"ס 'שלחן משה' ויגד משה'

בן מו"ר הרה"צ אביגדור מוזס זיע"א

בעל "אור אביגדור"

עלה בסערה השמימה

ד' טבת תשע"ט

ת.ג.צ.ב.ה

הונצח ע"י

תלמידיו חסידיו ומעריציו

בארה"ק ובחו"ל

הכל תלוי בראיה

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו.

ולענינינו רואים אנו בפסוק שהברכה והקללה תלויים בעצם בראיה והשמיעה של האדם, אם האדם רואה בכל דבר שקורה את הטוב שיש בזה, הרי אז הוא רואה ברכה בעמלו אבל אם הראיה שלו שכל דבר הוא שלילי ולא חיובי, הרי חייו הופכים לקללה ר"ל.

ומסיים הפסוק "את הברכה אשר תשמעון" אם "תשמעו" כל דבר באופן חיובי וטוב, הרי גם אז תראו "ברכה" בכל דבר וענין.

בפסוק זה המתחילה את פרשתינו, מושתתים היסודות בהם ניתן לחיות את חיינו כשהם בריאים טובים וחיוביים הן בנפש והן בגוף.

יש לנו בפסוק הן ראה לשון ראייה והן תשמעון וכן ברכה וקללה, וכבר רבותינו הק' אאמו"ר וזקני זי"ע ולמעלה בקודש, פירשו פירושים נפלאים, מדוע לא כתב ברכה או קללה אלא ברכה וקללה.

ממני יראו וכן יעשו

הענו מכל האדם לומר דברים סתומים אלו לכלל ישראל. יש להבין עפ"י העובדא המובא ב'תפארת ישראל' (סוף משניות קידושין ועוד),

ראה אנוכי נותן (יא, כו)

איתא בבעל הטורים, ממני תראו וכן תעשו. צריך להבין דבריו אלו, מה יראו ומה יעשו, וגם אין זה הדרך של

שבזמן שהיו ישראל במדבר היה מלך אחד ששמע על משה רבינו, איזה איש נפלא הוא, מלא במעלות טובות וחמודות, ושלח צייר אחד שילך לצייר את פני משה רבנו. כאשר חזר הצייר עם התמונה, קרא המלך את אנשיו הבקיאים בחכמת הפרצוף, שיאמרו לו עפ"י הציור מה הם רואים על פניו, וענו לו שהוא אדם מושחת מאוד ואין בו שום דבר טוב. המלך בשמעו זאת נתרגז מאוד ואמר, או שהחכמים אינם יודעים, או שהצייר לא עשה מלאכתו נאמנה, והחליט לשלוח צייר אחר. כאשר חזר השני לאחר זמן עם אותו ציור ממש, לא נרגע המלך עד שנסע בעצמו דרך ארוכה להגיע למשה רבנו ולראות מקרוב את האמת. כאשר הגיע ראה שבאמת הציורים נכונים, ושאל את משה רבנו בעצמו על אודות מה שאמרו הבקיאים. ענה לו משה רבנו, הכל אמת, כי כאשר נולד היה בו כל המדות הרעות, אלא שעבד על עצמו לשפר את כל הליכותיו. לפי"ז מובן מה שאמר משה כאן לכלל ישראל,

שאל יאמר אדם שחסרונותיו באים לו מצד שנולד בטבעו הרע, אלא יתגבר ויעבוד על עצמו לשפר מדותיו, וע"ז אמר 'ממני יראו וכן יעשו'.

רבינו האור החיים הקדוש מביא את דברי הרמב"ם בהלכות תשובה וזה לשונו: 'כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם'.

ולפי זה פירש רבינו הקדוש את הלשון 'ראה אנכי' שמשה רבנו אמר לעם ישראל, שיראו אותו וישתדלו להתדמות אליו, ולהגיע לרמה שלו, ולא יסתפקו במועט להגיע לדרגות נמוכות יותר, לפי שכל אדם יכול להיות כמוהו.

ובפרשת וזאת הברכה (דברים לג, א) כותב, שמשה רבנו נולד בטבע רע, שהטבע לא היה מסייע אל המידות הטובות, והגיע אליהם רק מתוך יראת ה'. ולכן כל אדם יכול לבוא לדרגתו, כי גם הוא התחיל במדות רעות ומגונות, וזיכך את עצמו עד שנתעלה להיות איש האלקים.

יחודי כוונת מצות הצדקה

פתח תפתח את ירך לאחיך לענייך ולאביונך וגו' (טו, ח)

טעמי הנגינה על "תפתח את ירך" הם 'קדמא ואזלא' דהיינו יקדים וילך, לרמז שכאשר אדם רואה עני המקבץ צדקה, לא ימתין עד שיגיע העני לבקש ממנו ויפשוט אליו את ידו לנדבה, אלא יפשוט הנותן את ידו לתת לתוך יד העני ואח"כ יפשוט העני את ידו לקבלם,

וכאשר ידוע שאחד מהמתנגדים לחסידות, שאל את הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א על מה שאמרו חז"ל מי שעסקו עם הנשים (שמוכר תכשיטין וכדומה לנשים), אל יתייחד עמהם, והקשה לו מדוע דווקא נקטו חז"ל מי שעסקו עם הנשים הרי כל אחד צריך להיזהר מאיסור יחוד ולא רק מי שעסקו עם הנשים, ותיירץ לו רבי מאיר זיע"ע שהפירוש הוא לא כפשוטו, רק עפ"י מש"כ האר"י ז"ל

שבכל מצוה ומצוה צריך לראות לכוין יחוד שם הוי"ה ב"ה, והנה העני הפושט ידו, זרועו הוא כמין האות וא"ו ופותח את ה' אצבעותיו לקבל הממון זה כנגד האות ה"א משם הוי"ה, והמטבע הקטנה היא האות יו"ד, וה' אצבעות הנותן כנגד ה"א ראשונה שבשם, ועי"ז נשלם שמו ית'.

אבל כאשר באה אישה לקבל צדקה, לא יכול הנותן לתת לתוך ידה הכסף, כי אסור לתת מעות ליד האשה, ואז האיך יקיים יחוד שם הוי"ה ב"ה, וזה הפירוש 'מי שעסקו עם הנשים' היינו שנותן צדקה לנשים 'אל יתייחד' אל יעשה את יחוד שם הוי"ה ב"ה ע"י שיתן מידו לידה, אלא מה יעשה, יתן מיד ימינו ליד שמאלו של עצמו, ואז יכוין שהמטבע הוא אות יו"ד של שמו ית' וה' אצבעותיו זה אות ה"א וזרועו השמאלית זה אות וא"ו וה' אצבעות של ידו השמאלית זה אות ה"א אחרונה, ואח"כ יניח המעות על

השולחן, ואז תקח האשה את מעות הצדקה. ע"כ.

ולכן צריך להדר שהנותן יושיט ידו ליתן לפני שהעני פושט את ידו לקבל ואז היחוד שם הוי"ה הוא כסדרן, משא"כ אם פשט העני קודם את ידו לבקש הוי"ה שם הוי"ה שלא כסדרו כי

שלא ננהג בקמצנות כלפי האביונים

לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון (טו, ז)

הקב"ה מצווה עלינו שלא ננהג בקמצנות כלפי האביונים ולא נתעלם ממצוקתם, אלא נתמוך בהם ככל יכולתנו, על אף שלא תמיד קל לתת משלנו לאחרים, והיצר נכון אלי קרב ומנסה למנוע את הנתינה בכל האמצעים העומדים לרשותו.

להרה"ק בעל אהבת שלום מקוסוב זי"ע היה אח ישר ופשוט ואף עני ואביון, אשר נתמך על ידו ולבן בית ייחשב בביתו.

קודם זה יהיה וא"ו ה"א ואח"כ יו"ד ה"א, וזה מרמז דוד המלך ע"ה כי צדיק ה' צדקות אהב', הקב"ה אוהב שנותנים צדקה באופן כזה, ש'ישר יחזו פנימו' שייחדו שם הוי"ה ישר כסדרו, דהיינו שהנותן יושיט ידו לפני שהעני מושיט לקבל.

באחד הימים הבחין האח שאחד מגדולי המתנגדים לרבי מקוסוב, בא אליו והתאונן כי בתו הגיעה לפרקה ואין לו כסף לחתונתה.

"מבקש אני עצה טובה, על מנת שאצליח להרוויח סכום כלשהו", אמר המתנגד.

"לכמה הנך זקוק?", התעניין הצדיק, ובשומעו את התשובה, פתח את מגירת שולחנו והניח בין ידיו את כל הסכום.

שמח וטוב לב יצא הלה מבית הצדיק, והאח, אשר בקושי רב הצליח

להתאפק עד כה, שאל את אחיו הצדיק בפליאה מדוע עשה זאת למתנגד הגדול ביותר שלו? נענה רבי מנחם מנדל מקוסוב ואמר: אחי אהובי, ממש כעת, לפני רגעים

אחדים, היה אצליח מישהו אחר, שאמר את אותן המילים שאתה אמרת לי... יודע אתה מה שמו? היצר הרע...

שלשה בחינות בעניים ואביונים

פתח תפתח את ירך לאחיך לענייך ולאביונך וגו' (טו, ח)

ומפרש אדמוה"ז זי"ע בספרו שולחן הטהור שכאן נרמז שלשה בחינות אחיך אהובך, וענייך הם סתם עניי ישראל הכשרים, ואח"כ אביונך וזה הכוונה על בעל עבירה ח"ו, כאשר דרשו רז"ל (מכילתא משפטים) על הכתוב (שמות כג, ו) לא תטה משפט אביונך שהכוונה שלא יטה משפט בעל עבירה שהוא אביון מן המצות.

ועוד מפרש כ"י פ'תח ת'פתח א'ת י'דרך ל"ו, הר"ת עולה כמספר ישרא"ל כאמרם ז"ל (סנהדרין מד) אע"פ

שחטא, ישראל הוא וצריך אתה לרחם עליו, והנה באמת אין בזה מצוה כ"כ גבי עני שאינו הגון רק הוא בבחי' פתיחות הידיים ליתן לפניו משורת הדין, ולכן משתלם מדה כנגד מדה בשעה שדנין אותו למעלה, הגם שאינו כדאי וראוי, ג"כ זוכה בדין לפניו השורה רק כפי מדתו בצדקה ככה ישתלם עכ"ל ק.

והנה ידוע שישנן קדימויות בעשיית מצות הצדקה וכל אחת קודמת לרעותה. וכמו שפסק הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"ז הי"ג) להלכה: "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך וגו' דרשינן... ועניי ביתו קודמין

לעניי עירו דכתיב בתר לאחריך, לענייך, דהיינו עניי ביתו ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת, כדכתיב אח"כ ולאביונך בארצך – דהיינו עניי עירו ועניי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ, דכתיב בסיפיה דקרא דכי יהיה בך אביון וגו' בארצך דהיינו ארץ ישראל, ואח"כ כתיב אשר ה' אלוקיך נותן לך לרבות כל מקום", וכו'.

והסביר כ"ק מרן ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע: בכף ידו של אדם אין כל האצבעות שוות. יש אחת מהן הגדולה מרעותה וארוכה יותר, ואחת קצרה יותר. כל זה ניכר דווקא

כשהאדם פותח את כף ידו ולא קומץ אצבעותיו לאגרופ. כי בשעת הקמיצה – כל האצבעות נראות שוות מבחוץ ואין הבדל ניכר ביניהן. זהו שמזהירה כאן התורה, בדרך רמז: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך", ותגיד: כל העניים שווים כאותה יד קמוצה, ולכן את מעשרותי ונדבתי אחלק לכולם בשווה, ואין דיני קדימה לאחים או קרובי משפחה. אלא: "פתוח תפתח את ירך לו" – ולכל עני תן כפי הראוי לו מדיני הקדימה שנתנה לך התורה

נתינה נוספת לשם מצות צדקה

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו
(טו, ו)

מפרש רש"י: "נתון תתן לו, אפילו מאה פעמים". אם תיתן מאה פעמים ותרגיל את עצמך לתת ולתת, ממילא

"לא ירע לבבך בתתן לו", לא תצטער על נדיבות ליבך, כי ההרגל נעשה טבע

פעם ישב האדמו"ר רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל עם תלמידיו ועסק

בתורה. נכנס לפתע עני לבוש בלואי סחבות וכל כולו מעורר חמלה, הוציא רבי מנחם מנדל דינר זהב מכיסו ונתנו לעני ששמח על המתנה ההגונה שקיבל והלך לדרכו. כאשר הלך אותו עני, חשב רבי מנחם מנדל לעצמו, הרי מה שנתתי לו את הדינר היה מתוך שנכמרו רחמי עליו ולא לשם מצות הצדקה כפי שציוונו השי"ת, שלח מיד לקרוא לעני. כאשר שמע העני כי האדמו"ר ביקש להחזירו נבהל ונחרד שמא התחרט האדמו"ר על מה שנתן, שמא טעות היתה בידו והתכוון ליתן רק דינר של כסף.

כשהגיע העני הוציא רבי מנחם מכיסו דינר זהב נוסף ונתנו לעני לשם מצות צדקה. כמובן שמח העני מאד, הוא אזר עוז ושאל את הרבי אם כך היה ברצונו לתת שני דינרי זהב, מדוע לא נתנם מתחילה ולא היה גורם ל"בהלת שווא"? השיב האדמו"ר, למדתי מהפסוק בפרשת ראה שכך עלי לעשות "נתון תתן לו" מדוע כפלה התורה לשון נתינתו, אלא ללמדנו שאם נתן לעני בפעם הראשונה מתוך רחמנות עליו לחזור ולתת נתינה נוספת לשם מצוה לתת באופן "שלא ירע לבבך בתתך לו" כלומר לא מתוך צער הלב על המצב של העני אלא לשם מצות הצדקה.

נתינת צדקה לשם שמים

נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתו לו

מסופר על חסיד עני מחוסר כל היה לו להגה"ק רבי בונם מפשיסחא זי"ע. פעם הודיע הרבי שיתאכסן אצל יהודי

עני זה. מיד הכינו החסידים את דירתו של העני, ריהטו אותו במיטב הרהיטים כנאה ויאה לכבודו של הרבי ומילאו את הבית במזון לרוב.

כשיצא הרבי מהאכסניה, מלבד זאת שהשאיר בביתו של העני את כל הטוב אשר הכינו עבורו, עוד הוסיף ונתן לו סכום כסף הגון. התפלא העני: "הלא מספיק מה שהרבי עשה עבורי וצייד את ביתי בכל טוב, צריך הוא עוד להוסיף כסף על מתנותיו...!?"

"כתוב בתורה" – ענה האדמו"ר – "נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתו לו", עד שציידתי את ביתך הייתי מצטער מאוד ממצוקתך, ועשיתי כן כדי שלא ירע לבבי, עתה כאשר ביתך כבר מצויד, טוב לי על ליבי, והנני נותן צדקה לשם שמים בלבד..."

ברכה בהרחבה ומכל הלב

את הברכה אשר תשמעון

כשבאים לשמחה נוהגים לברך "מזל טוב" והבעל שמחה משיב 'אצלכם בשמחות', שנראה כאילו משהו נימוסין וענין של תשומת לב והתייחסות, כפי שאומרים היום בוקר טוב שלום עליכם וכו' ולפעמים אדם עובר לידך ושואל מה נשמע? וממשיך

והוא כלל לא מחכה לשמוע תשובה אלא זה ענין של תשומת לב, שזה גם חשוב אבל לא שבאמת חושבים ומתכוונים שהברכה אכן תתקיים. ומדוע אכן שלא ינצלו את העת רצון, וכפי שמפרש הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בעל שמחה לשון אדנות ובעלות, שהוא מקבל כח בימי שמחתו להיות

הבעל הבית על השמחה, ויברכו בהרחבה ובשפע גדול. אלא הסיבה היא שאנשים אומרים לעצמם מי אני ומה אני, שאברך האם ברכותי ראויים להתקיים וכו'.

אנו אומרים מידי יום בתפילתינו "הרחב פיך ואמלאהו" ורש"י הק' מפרש בתהילים שהרחב פיך - לשאול ממני כל תאות לבך ואמלאהו - ככל אשר תשאל.

על דרך זה חשבתי לפרש לענינינו, שהריבונו שלום אומר "פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח לך כאולם", ארחב פיך וברך את בעל השמחה ולהיפך בעל השמחה יברך את האורחים ובפרט את הזקוקים לישועה בכל ההרחבה ועם כל הלב, ומה אתה מפחד

שלא יתקיים אני מבטיח לך "ואמלאהו".

הרה"ק אהבת ישראל מו"ז'ניץ זי"ע היה רגיל לומר בשם זקנו הרה"ק

מרוז'ין זי"ע "כאשר עורך אני שמחה, חפץ אני שאפילו בעלי העגלות יאחלו לי ויברכוני לכבוד השמחה.

ומעשה היה בחתונתו של מרן בעל הצמח צדיק זי"ע עם בת הרוז'ינער זי"ע התקיימה במדינת רוסיה. ומשום כך לא יכול היה חותנו הק' - שנמלט משם - להשתתף בחתונה עצמה, אולם הוא ליווה את החתן וכל המחותנים חצו את הגבול, התיישב הרה"ק מרוז'ין שם ביער על גזע עץ כרות, וביקש שכל הנוכחים יעברו לפניו ויאחלו לו לחיים, ולא ויתר על כך שאף בעלי העגלות יגשו לברך ולהתברך. וקיימו את המאמר אל תהיה ברכת הדיוט קלה בעיניך.

ב"ה זוכים אנו לשרשרת שמחות בקרב צאצאי אבינו רועינו זי"ע, יה"ר שנזכה תמיד לשמוע ולהתבשר בשורות טובות, ולברך ולהתברך בכל מילי דמיטב. ויושפע שפע רב לנו וכל ישראל, אמן

עצם שמיעת דברי תורה זו כבר ברכה

ואדרבה הוא צריך לשלם לה' על התורה המתוקה שנתן לנו.

ולהיפך, מי שלא שומע ולומד תורה, זוהי הקללה הגדולה ביותר שיכולה להיות עבור האדם, כי הוא מפסיד תענוג עולמי ומפסיד את חיות נפשו. ואין צורך לקלל אותו, כי הוא מקלל את עצמו בזה שאינו שומע תורה.

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלקיכם" (יא, כו)

מפרש רבינו האור החיים הקדוש את הפסוק 'את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם' שעצם הדבר שאדם זוכה לשמוע דברי תורה, זוהי הברכה בעצמה ואין צריך לברכות נוספות, וכל השאר זה רק בונסים. והאדם צריך לא לצפות לשום שכר,

ברכת המזון סגולה לפרנסה

מצויות לו כל ימיו בכבוד, והמדקדק יזהר לברך לכתחילה תוך הספר ולא בעל פה.

וְאָכַלְתֶּם שֶׁם לִפְנֵי ד' אֱלֹהֵיכֶם (יב ז)
המשנ"ב מביא שבספר החינוך כתב שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו

המהרש"א כותב שמזונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף וע"כ ציוה הקב"ה להאוכל ושבע, לברך עליו כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת וגו', שע"י זה הקב"ה משפיע ברכותיו להיות לו בריוח מזונות, כי יש לאדם מקטרגים בדבר מלתת לו מזונותיו הקשים בריוח, ואלו הברכות הם המליצים יושר וסניגורים טובים לנגד המקטרגים. (נזיר ס"ו:)

כתב החיד"א (בספרו הגהות ניצוצי אורות על זוהר פר' ויקהל). שיש סגולה להתעשר- לברך ברכת המזון בשמחה ובקול רם, וזה נרמז בפסוק (משלי י' כ"ב) "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה", היינו ברכת ה' כשיברך ברכת המזון שהיא הברכה היחידה מדאורייתא- היא תעשיר, אבל בתנאי שלא יוסיף עצב עמה ויברך אותה בשמחה, ולכן יאכל וישתה איזה דבר המשמחו כדי שיברך בשמחה.

כתב הרוקח שכל האותיות יש בברכת המזון חוץ מהאות פ, להודיענו שאין מלאך אף, שצף, קצף, אנף, שולט בסעודה במקום שמברכין ברכהמ"ז בכוונה.

צריך שישמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו, ואם לא השמיע לאזניו יצא, ובלבד שיוציא בשפתיו, (שו"ע קפ"ה ב'), ויש שכתבו שטוב לעולם לברך בקול רם, כי הקול מעורר הכוונה, ובפרט אם הוא שבת או ראש חודש לא ישכח על ידי זה להזכיר מעין המאורע. (משנ"ב שם סק"ג)

כתב רבינו בחי" (כד הקמח ערך ברכה). כיון שמצינו פסוק מלא בתורה, כי הוא יתעלה צוה אותנו לברך על מזוננו, מכאן יש ללמוד שיש על האדם חובה עצומה להיזהר בברכות החובה, וגם בברכת הנהנין, וכל הזהיר בהם, הלא זה מופת על אמונתו הטובה, ועל זכות ליבו, והוא מעיד על עצמו שיש ליהדותו שורש ועיקר, והוא חסיד וירא חטא.

גדולת כח הצדקה

לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון' (ט"ז)

כוחה של נתינה – מצות צדקה – מובא בתנא דבי אליהו (זוטא שה"ש) גדול כח הצדקה, שכל מעשיו של משה לא נשתבחו (לא זכו לשבח והוקרה) אלא על הצדקה, וכן כשראתה מלכת שבא גדולת שלמה (וחכמתו) לא שבחהו אלא על הצדקה, וכל דור שיש בו צדקה וגמילות חסדים אף אילו כל מעשיהם רשעים – אין גזר דינם לאבד, שהרי מיכה עשה ע"ז ורצו מלאכי השרת לדחפו (ולסלקו מהעולם), אמר להם הקב"ה: הניחו לו, שפתו מצויה לעוברי דרכים, משמע דמצות צדקה היא בסיס לכל המצוות, ולכן הגנה מצות צדקה אף על מיכה שעשה ע"ז. עוד מובא בפרקי דרבי אליעזר (פל"ג): רבי עזריה אומר: תדע לך כח

הצדקה, בוא וראה משלום בן תקוה (בעלה של חולדה הנביאה) שהיה מגדולי הדור ועשה צדקות בכל יום, שהיה ממלא חמת מים והיה יושב על פתח העיר, וכל מי שהיה בא מהדרך היה משקהו ומשיב נפשו. ובזכות הצדקה שעשה שרתה רוח נבואה על אשתו חולדה. עוד איתא בירושלמי פאה (פ"א ה"א) 'צדקה וגמילות חסדים שקולות כנגד כל מצוותיה של תורה'. וכתב הרמב"ם (מתנות עניים פ"י ה"א): 'חייבין אנו להיזהר במצוות צדקה יתר מכל מצוות עשה, שהצדקה סימן לצדיקי זרע אברהם אבינו, שנא' 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה', ואין כיסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה, שנא' 'בצדקה תכונני', ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה, שנא' 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'.

כמה כוחה של מצות צדקה א. מובא בגמ' (פסחים ח: ובר"ה ד.): האומר 'סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני', או 'שאהיה בן עוה"ב' – הרי זה צדיק גמור'. מובא ב'פרשת דרכים' (דרוש ג') דלא אמרו 'הרי זה צדיק גמור' אלא במצות צדקה, שנמשכת מכך תועלת לעניים, משא"כ בשאר מצוות, וכפי שמוכיח החיד"א מהמד"ר (ויקרא) בר' טרפון ור' עקיבא, שר' טרפון סבר שאם לא כיון במעשה הצדקה לשמה – לא עשה ולא כלום, וא"ל רבי עקיבא שאינו כן, והראה לו את הפסוק 'פזר נתן לאביונים', ולכן הצדקה עומדת לעד קרנו תרום בכבוד, וכפי שהסבירו האחרונים שבכל המצוות – יש חיוב על האדם לעשותן 'לשמה', וכשעושה אותן שלא 'לשמה' – חסר לו בקיום המצווה, אך בצדקה, אף שלא עשה לשם מצות צדקה – נאמר בגמ' (ב"ב י:): 'א"ר

אבהו: שאלו את שלמה בן דוד: עד היכן כוחה של צדקה? א"ל: צאו וראו מה פירש דוד אבא: 'פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד', דהיינו שפיזר לעניים ונהנו מזה, אפילו שלא נתן לשם מצות צדקה. כן מובא ברש"י (סנהדרין מ"ד:): 'מעשה ברשע אחד שעשה סעודה לשר העיר, ולא בא שר העיר, וחילקה לעניים, ולכך זכה להיקבר בכבוד גדול'. ומוכח דאף שלא היתה כוונתו לשם מצוה, שהיתה מטרתו לפזר ממנו לכבוד השר ורק אח"כ נתן לאביונים, מ"מ שכן צדקתו עומד לעד, וק"ו כשעושה לכתחילה לשם שמים.

וכ"כ בספר חסידים (סי' תשס"ה) 'כיון שיש ריווח לעניים, אעפ"י שאינם מתכוונים לשם שמים אלא להתכבד בהם, אל ימנעם'.

איגרת חיזוק לבן הזמנים

כבוד הבחורים היקרים לומדי התורה היקרים מפז.

בעיה"ת אשדוד ת"ו

הנה שמחתי באומרים לי על הזמן הנפלא שעברתם בהתעלות מיוחדת בדרכו ובמשנתו רבותינו הק' ועומדים כעת מוכנים ו'מזומנים' לעשות רצון הבורא.

ואחר שכידוע ששלשה דברים צריכים חיזוק בהם דברי תורה, ובפרט כעת שעולם הישיבות יוצא לתקופה הקרויה "בין הזמנים".

למרות שאיני רואה את עצמי ראוי לעמוד בפני בחורים נפלאים תלמידי הישיבה נעניתי לבקשה אכתוב לכם דברי חיזוק כדלהלן:

הנה מרן בעל שבט הלוי זצ"ל כתב אודות ידיעת ההגדרה הברורה של 'בין הזמנים', צריך לדעת, שחיוב לימוד התורה אינו פוסק, לא יום לפני סוף הזמן, ולא יום אחרי סוף הזמן. וכל ענין בין הזמנים, לא אנו קבענו אותו, אלא הוא דבר הנהוג משנים קדמוניות, בהביאו על כך את דברי הגמרא ברכות, במטותא מינייכו, ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזאי קמאי, כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא. שרבא אמר לתלמידיו, שבחודשי ניסן ותשרי לא ישארו וילמדו אצלו, בכדי שלא יהיו טרודים אחר כך במשך כל השנה במזונותיהם.

וכך היה המנהג לפני שנים, שכל תלמיד היה צריך לצבור בבין הזמנים כסף, בכדי שיהיה לו מזון לאכול במשך הזמן. ברם, אין זה שייך בזמנינו, וב"ה, שדבר זה נפסק למעליותא. התלמיד בא לישיבה והישיבה או הוריו דואגים לו, ואם כן אין שום סיבה מיוחדת להבטל מלימוד התורה בימי בין הזמנים.

אני משנן, וחוזר ומשנן, שכל החשיבות של כלל ישראל היא ההתקשרות וההתחברות עם התורה הקדושה. וכדאיתא במדרש - ומביאו בספר אורחות צדיקים (שער התשובה) ואמרו רבותינו זכרונם לברכה. כשעלה משה לרקיע הראשון, מצא כתות של מלאכים, פתחו לפניו ספר תורה וקראו מעשה יום ראשון, ופסקו והתחילו לספר בשבחה של תורה. עלה לשני, ומצא חבילות של מלאכים וקורין מעשה יום שני, ופסקו והתחילו לספר בשבחה של תורה ושל ישראל.

וממדרש נפלא זה אנו למדים כמה דברים - שידוע שסוד מעשה בראשית הוא הסוד הגדול ביותר שיש בתורתנו הקדושה. וכמו שהרמב"ן בפרשת בראשית ביאר המדרש (תנחומא א, א) אמר רב יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו. וביאר הרמב"ן, מדוע לא היה ראוי להתחיל מבראשית, מפני שמעשה בראשית סוד עמוק אינו מובן מן המקראות ולא יודע על בוריו, אלא מפי הקבלה עד משה רבינו מפי הגבורה. דהיינו, שסוד מעשה בראשית כל כך רחוק מהשגתינו שאפילו אם נלמד ונעמיק הרבה בתורה, גם לא נבין אותו.

כשעלה משה רבינו למרום, והמלאכים עסקו בקריאת מעשה יום ראשון, וספרו בשבח הקב"ה בבריאת העולם, מכל מקום כשראו את משה רבינו פסקו והתחילו לספר בשבחה של תורה. דבר זה מלמדנו ששבחה של תורה גדול במעלה ממעשה בראשית. ומוכח אף במדרש, שפסקו מלספר במעשה בראשית והתחילו לספר בשבחה של תורה, דהיינו, בעמקות התורה, ברוחב התורה, ובנקודה האלקות שבתורה הק'.

והחידוש ביותר הוא, שכאשר עלה משה לרקיע השני ושם קראו במעשה יום שני, הפסיקו וספרו בשבחה של תורה ושל ישראל, לא רק בשבחה הגדול של התורה אלא בשבח גדול מזה, והוא הקשר של התורה הקדושה עם כלל ישראל.

כן מובא שרגיל היה לומר הרב מפוניבז' זצוק"ל בסוף חורבן אירופה, כשנתרו משארית הפליטה רק מיעוטא דמיעוטא מהבני עליה גדולי התורה, שמפסוקים אלו ניכר, שלא רק להיות מהנותרים זוהי חשיבות גדולה שערכה רם, אלא היא גם כן אחריות עצומה שמוטלת על הנותרים, שמצד אחד נתרוממו ונתעלו בני אהרן הנותרים בעיני כלל ישראל בדרגת חשיבותם בזה שהיו הנותרים, ומצד אחר קצף עליהם משה רבינו כיון שרק הם 'הנותרים', וממילא אחריותם היא הרבה יותר גדולה, ודקדק עליהם עוד יותר כיון שהם הנותרים, וכל המשך הכהונה בכלל ישראל כעת מוטל עליהם, ולכן כשיצאה תקלה על ידם, דקדק המקרא לקרוא בני אהרן הנותרים, ואדרבה בזה יצא עליהם הקצף עוד יותר שלא הבינו גודל אחריותם.

ובני הישיבות שיחיו העוסקים ושוקדים על תלמודם ביגיעה רבה, ו'נותרים' בתלמודם אף בימי בין הזמנים, אפשר לומר שהם כ'הנותרים', ויש להם חשיבות

וערך עצום שערכו לא יסולא בפז, אך מאידך צריכים לדעת גודל אחריותם, ובאמת כשנתבונן בזה נראה שבני הישיבות של דורינו אנו הם הנותרים מאותה תקופה ודור דעה שהיו לפני המלחמה, ורק נשאר בני עליה מועטים, ולכן אנו נושאים באחריות עצומה לחיות בהתאם למסורת הבני עליה מדור העבר להיות סמל ודוגמא לכל, ואם לא כן ח"ו גדול הקצף עלינו שהרי אנו הנותרים המחוייבים בשלימות המסגרת

וכ"ק אאמו"ר זי"ע הוסיף על כך בהמחשה על העולם הזה של הלומדים, על המקרא 'כי הוא חייך ואורך ימך', שעל האדם להתבונן ולראות שאף יום אחד לא יעבור עליו בלי לימוד התורה.

פעמים יחשוב האדם ויאמר לעצמו: היום אני לא מיושב, אשאיר את הלימוד ליום אחר ואז אספיק יותר. אך אדם חייב לדעת ש"היום הזה" כבר לא יהיה כמותו אף פעם. והוא על פי המובא בספרים הקדושים, כי כל יום ויום שולטת בו בחינה אחרת, אין לך יום ששווה לחבירו, ולכן צריך לדעת ש"היום הזה" שהוא חי בתוכו, כבר לא יהיה כדוגמתו לעולמי עולמים. על כן יתבונן וישתדל לנצל כל יום במילואו ללימוד התורה, שלא ילך היום הזה לאיבוד ח"ו.

וביארנו בזה מאמר הכתוב וידעת 'היום', שתדע גודל ערכו וחשיבותו של היום, ואז 'והשבות אל לבבך', תתבונן ותשים ללבך לתקן את היום בלימוד התורה ולא להעביר את היום באפס מעש.

דבר נוסף שצריך לקחת בחשבון, הוא משאחז"ל (ירושלמי, סוף ברכות) אם בטלת יום יומיים בטלת. לא יחשוב האדם שהיום הוא מתרשל בתלמודו אך למחר יתחזק ולא יתרשל עוד, כי בסופו של דבר היום הזה יגרום לו ביטול תורה של יומיים.

פנינה נפלאה מהגר"מ שפירא - הרב מלובלין זיע"א בבארו הפסוק 'לכו בנינו שמעו לי יראת ה' אלמדכם', ודקדק מהו הלשון 'לכו', והרי היה לומר 'בואו בנינו'. וביאר שכשבחור נמצא בישיבה במסגרת שכולה תורה ויראת שמים ועבודת ה', זה לא חידוש שכולם עוסקים בתורה, העיקר הוא לכו בנינו כשהולכים מהישיבה שתהיה יראת ה' אלמדכם, שיתעסקו הלאה בתורה, זהו דבר המעיד על גדלותו האמיתית.

ושנינו ביומא [פז, א] אביי אמר כדתניא ואהבת את ד' אלוֹקִיךָ שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה, אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו וכו', אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו וכו'.

זהו יסוד שכל אחד צריך לשים ללבו בעת שמגיע ימי בין הזמנים אם הוא לומד ועוסק בתורה ומצוות ומתפלל בזמן, עליו נאמר אשרי אביו וכו', ואם ח"ו אינו מתנהג כשורה עליו הבריות אומרות אוי להם וכו', וזהו לכו בנים שמעו לי, כשיוצאים מהישיבה אז יראת די אלמדכם, שיראו את היראת שמים על פניכם.

ואכן יש להיזהר לא להסתכל על ימי 'בין הזמנים' כזמן הפסקה מלימוד התורה, אלא כזמן של הכנה, לצורך התחלה חדשה בחודש אלול הבעל"ט, ועל אחת כמה וכמה שלא להיות בלא עול תורה בימי 'בין הזמנים', ובגמ' (שבת ל' ע"א) איתא: "כיון שמת אדם, נעשה חופשי מן התורה ומן המצוות", והרי מבואר שרק בזמן שהאדם מת, אז הוא נעשה 'חופשי' מהתורה ומהמצוות, אבל כל זמן חיי חיותו של האדם בעולם הזה, אין מושג של 'חופש' כלל. וידוע מה שכתב השל"ה הקדוש (שבועות פרק נר מצוה): "יהיה נעקר ונשרש מן העולם השם של 'בין הזמנים', לא ייזכר ולא יפקד, רק כל העתים שווים לטובה, יתנהגו במנהג אחד לתורה, כמו שכתוב (יהושע א', ח') 'והגית בו יומם ולילה'".

ע"כ חזקו ואמצו ואל ירע לבבכם אף בימים אלו להתחזק בתורה ויראת שמים וה' יהא בעזרכם.

בהוקרה ובהערכה רבה

הק' יוסף מוזס

באממו"ר הגה"ק זי"ע

מקראלי

נציב הגליון

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימינינו בכל עת

הגה"צ צבי רוזנטל שליט"א

חתדב"נ רבינו זי"ע - מו"צ בקהילתינו הק'

לרגל שמחת הבר מצוה לנכדו

הבה"ח יעקב בריזל הי"ו

בן הגה"ח שמעון בריזל שליט"א

יה"ר שיבנו בית נאמן וירוה רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יו"ח

פרנס הגליון

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימינינו בכל עת

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

מו"צ בקהילתינו הק'

לרגל שמחת אירוסי הבן

הבה"ח דוד משה הי"ו עב"ג

בת הגה"ח רבי דוד הכהן דראט שליט"א

יה"ר שיבנו בית נאמן וירוה רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יו"ח

תומך הגליון

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימינינו בכל עת

הרה"ג יהושע וועבר שליט"א

משפיע בקהילתינו הק'

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו

יה"ר שירוה רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יו"ח